

‘อีโคโล’

ภัยร้ายที่มากับอาหาร

คนไทยรู้จักแบคทีเรียที่มีชื่อว่า “อีโคโล” หรือ Escherichia มานานพอควร ในฐานะที่เป็นแบคทีเรียก่อโรค อาศัยอยู่ในทางเดินอาหาร ส่วนลำไส้ของมนุษย์และสัตว์เลื้อยคืบ ซึ่งมีอยู่หลายร้อยสายพันธุ์ โดยส่วนใหญ่เป็นสายพันธุ์ที่ไม่ก่อให้เกิดโรคร้ายแรง ในขณะที่บางสายพันธุ์ของเชื้ออีโคโล เช่น เอนเทอโรฮีโมเรจิก อีโคโล (Enterohaemorrhagic E.coli, EHEC) สามารถก่อให้เกิดอาการที่รุนแรง เป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดโรคกระเพาะปัสสาวะอักเสบ เยื่อหุ้มสมองอักเสบ และอาการท้องร่วง

เชื้อเอนเทอโรฮีโมเรจิก อีโคโล (EHEC) ทำให้เกิดโรคโดยการสร้างและปล่อยสารพิษชื่อ ชิگا ที่ออกซิน (Shiga toxin) ซึ่งสามารถทำลายเม็ดเลือดแดงและไตได้ ตัวอย่างที่สำคัญของเชื้อสายพันธุ์ เอนเทอโรฮีโมเรจิก อีโคโล (EHEC) เช่น สายพันธุ์อีโคโล O157:H7 และ อีโคโล ซีโรกรุ๊ป O104 (E.coli Serogroup O104) ที่สงสัยว่าจะเป็นสาเหตุการระบาดที่เยอรมนี ขณะนี้

โดยปกติแล้วอีโคโลจะมีชีวิตอยู่ได้ในสิ่งแวดล้อมทั่วไป โดยเฉพาะในมูลสัตว์ และแพร่สู่คนได้จากการรับประทานอาหารหรือเครื่องดื่มที่มีเชื้อแบคทีเรียชนิดนี้เป็นอยู่ ซึ่งเชื่อกันว่ามักปนเปื้อนอยู่ในอาหารที่ได้รับการปรุงไม่ถูกสุขลักษณะ เช่น เนื้อสัตว์ดิบหรือปรุงไม่สุก นมที่ไม่ได้ผ่านขบวนการทำลายเชื้อ นอกจากนี้การปนเปื้อนของเชื้อโรคจากอุจจาระสู่อาหารและน้ำ อาจเกิดขึ้นได้ระหว่างการเตรียมและการปรุงอาหาร เชื้อจะเจริญและเติบโตได้ดีในอุณหภูมิระหว่าง 7-50 องศาเซลเซียสและจะถูกทำลายได้ด้วยความร้อนที่ 70 องศาเซลเซียส ขึ้นไป

อาการของผู้ได้รับเชื้ออีโคโล สามารถพบอาการตั้งแต่เริ่มท้องร่วงเล็กน้อย จนกระทั่งเกิดภาวะลำไส้อักเสบ ร่วมกับอุจจาระเหลวมีเลือดปนหรือมีมูกเลือด ปวดท้อง อาเจียน อาจจะมีไข้ร่วมด้วย และผู้ป่วยในรายที่อาการรุนแรงจากสารพิษทำลายเม็ดเลือดแดงและไตทำให้เกิดไตวายฉับพลัน ซึ่งมักพบในเด็กเล็ก (ร้อยละ 3-7 ของผู้ติด

เชื้อ) ผู้ป่วยส่วนใหญ่ที่มีอาการมักจะหายภายใน 10 วัน

เชื้ออีโคโล มีระยะฟักตัวระหว่าง 3-8 วัน โดยเฉลี่ยแล้ว 3-4 วัน ส่วนใหญ่จะก่อโรคในเด็กเล็กและผู้สูงอายุ และผู้ที่มีระบบภูมิคุ้มกันทำงานผิดปกติ เนื่องจากร่างกายของคนกลุ่มนี้จะมีความสามารถในการต้านทานเชื้อได้น้อยกว่าคนทั่วไป ผู้เสี่ยงได้รับเชื้ออีโคโลมากที่สุดเป็นเด็ก ผู้สูงอายุ และผู้ที่มีระบบภูมิคุ้มกันทำงานผิดปกติ เนื่องจากร่างกายของคนกลุ่มนี้จะมีความสามารถในการต้านทานเชื้อได้น้อยกว่าคนทั่วไป และแม้ว่าผู้ได้รับเชื้อจะสามารถนำเชื้อชนิดนี้ออกจากร่างกายได้ภายใน 1 สัปดาห์ แต่เชื้อส่วนที่หลงเหลือเพียงเล็กน้อยยังสามารถทำให้เกิดโรคแทรกซ้อนต่างๆ ได้ เช่น เกิดภาวะไตเสื่อม ซึ่งเกิดจากเซลล์เม็ดเลือดแดงถูกทำลาย

การรักษาผู้ป่วยที่ได้รับเชื้อแบคทีเรียชนิดนี้โดยตรงนั้น ส่วนใหญ่แพทย์จะรักษาตามอาการ เช่น ให้แค่น้ำเกลือทดแทนการสูญเสียในในร่างกาย

และปล่อยให้เชื้อถูกขับออกมาจนหายไปเอง แทนการใช้ยาฆ่าเชื้อ เนื่องจากจะยิ่งกระตุ้นให้เชื้อโรคผลิตสารพิษออกมามากขึ้น ส่งผลให้ผู้ป่วยทรุดหนัก อีกทั้งไม่ควรรับประทานยาแก้ปวดกลุ่มสเตียรอยด์ เช่น ยาแอสไพริน เพราะยาเหล่านี้จะมีผลทำลายไต วิธีป้องกันตัวเองให้ห่างไกลจากเชื้ออีโคโลที่ดีที่สุด คือ การรับประทานอาหารที่ปรุงสุก ถูกสุขลักษณะ ล้างมือเป็นประจำ รวมถึงหลีกเลี่ยงการดื่มชา กาแฟ เครื่องดื่มบรรจุกระป๋อง และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเสี่ยงปนเปื้อนเชื้ออีโคโลได้มากกว่าอาหารทั่วไป

หากสงสัยว่าจะติดเชื้อควรรีบไปพบแพทย์โดยทันที ไม่ควรซื้อยามารักษา และรักษาความสะอาดเรื่องอาหาร เช่น ผัก ผลไม้ และน้ำดื่ม ตลอดจนภาชนะที่ใช้เพื่อลดการติดเชื้อเพิ่มและกระจายเชื้อสู่คนในครอบครัว

พญ.รัชวิทย์ เกพวณิชนาสุ
โรงพยาบาลปิยะเวท
โทร.0-2625-6555